

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Р.І. Петришин

«__» _____ 2020 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

**для вступників на навчання для здобуття другого (магістерського)
освітнього рівня за спеціальністю
292 «Міжнародні економічні відносини»**

**Схвалено Вченою радою економічного факультету
Протокол № 7 від 12 лютого 2020 р.**

Голова ради

Білокурський Р. Р.

Чернівці - 2020

ВСТУП

Головною характерною рисою розвитку сучасного світового господарства є поглиблення і розширення економічних відносин між країнами, міжнародного поділу праці, розвиток та укріплення міжнародних господарських структур. Актуальність проблеми та динаміка міждержавних стосунків вимагають швидкого реагування на всі зміни у світовому господарстві, поглибленого вивчення їхніх причин та наслідків.

Сучасний етап відкриває сприятливі перспективи щодо посилення ефективності розвитку економіки України за рахунок оптимального використання переваг світогосподарського поділу праці. При цьому складність проблем інтегрування нашої країни в сучасну міжнародну економічну систему визначається передовсім тим, що вона, як й інші пострадянські держави, розпочавши перехід до ринкової економіки, потрапила до глибокої трансформаційної кризи. За цих умов, перехід України до ринкової економіки відкритого типу поглиблює значення дисципліни “Міжнародна економіка” у процесі підготовки економістів широкого профілю та виокремлює її особливу роль у підготовці економістів-міжнародників.

Мета курсу “Міжнародна економіка” – формування у студентів знань про загальні світогосподарські процеси, опанування теоретичних основ та набуття навичок аналізу процесів і тенденцій у галузі міжнародного економічного спілкування.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з категорійним апаратом, що застосовується у світогосподарській практиці;
- виробити у студентів розуміння суті та структури міжнародної економіки на її мікроекономічному (міжнародний рух товарів та факторів виробництва) та макроекономічному (загальні світо господарські процеси в умовах нарощування міжнародних фінансових відносин) рівні;
- показати закономірності й форми світових інтеграційних процесів;
- висвітлити роль міжнародних організацій у регулюванні та моніторингу міжнародної економіки;
- навчити студентів творчо аналізувати стан світової та української економіки на фоні глобальної господарської системи, визначати рівень розвитку зовнішньоекономічної діяльності України та пропонувати власні погляди щодо проблем та перспектив господарського розвитку.

У відповідності до вимог, які висуваються до випускника – бакалавра зі спеціальності “Міжнародна економіка”, у змісті програми виділено 14 тем з Міжнародної економіки.

Програма вступного іспиту з курсу “Міжнародна економіка”

Тема 1. Загальний зміст і предмет дослідження курсу “Міжнародна економіка”

“Міжнародна економіка” як наука і як навчальна дисципліна. Головні передумови відокремлення “міжнародної економіки” у самостійну наукову дисципліну. Відкритість економіки як визначальна риса існування “міжнародної економіки”, основні рівні відкритості економіки.

Предмет дослідження міжнародної економіки. Головні критерії виокремлення теорії міжнародної економіки із загальної економічної теорії. Поняття торгового і неторгового товарів.

Основні методи та принципи наукових досліджень у міжнародній економіці та особливості їхнього застосування.

Складові теорії міжнародної економіки: чиста теорія міжнародної торгівлі, теорія міжнародної торговельної політики, монетарна теорія міжнародної економіки. Поняття міжнародної мікро- і макроекономіки. Основні форми міжнародних економічних відносин.

Тема 2. Становлення та будова міжнародної економіки як системи

Структурні елементи системи міжнародної економіки та взаємозв'язок між ними. Базові поняття та концепції. Державне регулювання. Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародне регулювання і нагляд.

Поняття і значення міжнародного поділу праці (МПП). Типи суспільного поділу праці. Чинники розвитку МПП. Форми МПП.

Міжнародна спеціалізація виробництва: суть, напрямки розвитку, основні показники. Міжнародна виробнича кооперація: поняття та основні форми.

Міжнародний поділ факторів виробництва. Значення факторів виробництва та їхньої ціни у міжнародній економіці. Головні види факторів виробництва

Світове господарство: суть і передумови формування. Взаємозв'язок між поняттями “світове господарство” та “світовий ринок”. Головні характерні риси та тенденції розвитку світового господарства.

Тема 3. Світовий ринок

Суть світового ринку. Еволюція розвитку світового ринку: внутрішній ринок, національний ринок, міжнародний ринок, світовий ринок. Основні історичні етапи становлення світового ринку. Характерні риси світового ринку.

Структура світового ринку. Класифікація сегментів світового ринку за певними ознаками: за критерієм залучення економічних ресурсів і результатів виробництва, за соціально-економічною структурою, за ступенем монополізації, за характером торговельних угод. Світові товарні ринки.

Міжнародний рух товарів і рівновага на світовому ринку. Модель часткової рівноваги.

Зміст і формування світової ціни. Характерні ознаки світових цін. Фактори, що впливають на формування світової ціни. Головні види світових цін.

Тема 4. Інтернаціоналізація економіки

Значення інтернаціоналізації економіки. Інтернаціоналізація виробництва, інтернаціоналізація капіталу, інтернаціоналізація господарського життя. Історичні етапи інтернаціоналізації господарського життя. Поняття інтернаціоналізованого відтворювального циклу (ядра). Головні рівні, напрямки та шляхи інтернаціоналізації.

Напрямки інтернаціоналізації на макрорівні. Стадії інтернаціоналізації національної економіки. Поняття країни-системи. Зміст і напрямки глобалізації економіки.

Інтернаціоналізація на мікрорівні. Теорії інтернаціоналізації фірми: стадійні моделі, умовні моделі, моделі, орієнтовані на дію. Інтернаціоналізація як цільова функція економічного суб'єкта на рівні домашніх господарств, підприємств, держави.

Тема 5. Відкрита економіка: значення та показники

Відкрита економіка: поняття і внутрішні властивості. Головні умови відкритості економіки. Кількісні та якісні параметри економіки відкритого типу.

Суть національної економіки та системи національних рахунків (СНР). Ключові сектори національної економіки і взаємозв'язки між ними. Поняття інституційної одиниці та її видів.

Головні показники функціонування національної економіки, їхнє значення та взаємозв'язки між ними. Платіжний баланс: суть, основні поняття та структура.

Тема 6. Теорії міжнародної торгівлі

Меркантилізм як предтеча теорій міжнародної торгівлі: особливості раннього (к. XV ст. - II пол. XVI ст.) і пізнього (II пол. XVI ст. – сер. XVIII ст.) меркантилізму. Перші опоненти та критики меркантилізму.

Класичні теорії міжнародної торгівлі: теорія абсолютних переваг А.Сміта, теорія порівняльних переваг Д.Рікардо.

Основні неокласичні теорії міжнародної торгівлі: теорія факторонаділеності Хекшера-Оліна, парадокс Леонтьєва.

Альтернативні (неотехнологічні) теорії міжнародної торгівлі: теорія життєвого циклу продукту Р.Вернона, теорія технологічного розриву (імітаційного лагу) М.Познера, теорія внутрішньогалузевої торгівлі С.Ліндера, теорія економії на масштабах виробництва (зростаючої віддачі) М.Кемпа, теорія конкурентних переваг М.Портера.

Тема 7. Міжнародна торгівля: суть, структура, показники

Поняття міжнародної та зовнішньої торгівлі. Основні рівні та підходи до визначення міжнародної торгівлі.

Головні категорії та показники міжнародної торгівлі: експорт, імпорт, зовнішньоторговельне сальдо, зовнішньоторговельний та світовий товарооборот, поняття вартісного та фізичного обсягу, торговельний баланс.

Географічна і товарна структура міжнародної торгівлі. Основні види міжнародної торгівлі. Значення міжнародної торгівлі послугами. Головні характерні риси послуг, їхня класифікація та основні способи надання послуг у міжнародному масштабі.

Тема 8. Міжнародна торговельна політика

Суть зовнішньоекономічної і зовнішньоторговельної політики. Цілі зовнішньоторговельної політики. Основні підходи до регулювання міжнародної торгівлі. Типи зовнішньоторговельної політики: політика вільної торгівлі та протекціонізм.

Рівні регулювання міжнародної торгівлі: підприємницький / корпоративний, національний, міждержавний, наднаціональний, глобальний.

Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Поняття митного тарифу і мита. Основні види мита.

Нетарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі: кількісні, приховані, фінансові, валютно-кредитні, правові.

Тема 9. Міжнародний рух капіталу

Значення та основні форми міжнародного руху капіталу.

Міжнародна інвестиційна діяльність. Поняття зарубіжних та іноземних, прямих та портфельних інвестицій. Характерні риси прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та підприємств з ПІІ. Особливості портфельного іноземного інвестування.

Суть, принципи, функції та основні форми міжнародного кредиту.

Нові форми міжнародного кредиту: міжнародний факторинг, міжнародний форфейтинг, міжнародний лізинг. Їхній зміст, відмінні риси і тенденції розвитку.

Тема 10. Міжнародна міграція робочої сили

Значення та основні категорії міжнародної міграції робочої сили. Співвідношення понять: “міграція населення”, “міграція трудових ресурсів” та “міжнародна міграція робочої сили”. Світовий ринок робочої сили: поняття та характерні риси. Основні моделі трудових відносин на світовому ринку робочої сили.

Історичні етапи розвитку міжнародної трудової міграції.

Форми, причини та наслідки міжнародної трудової міграції для країни-донора та країни-реципієнта робочої сили.

Основні напрямки та масштаби міжнародної трудової міграції. Головні сучасні світові центри прийняття робочої сили.

Тема 11. Міжнародна передача технологій

Поняття науково-технічного співробітництва і технології. Значення, способи (комерційні, некомерційні), канали (внутрішньо- і міжфірмові) і форми (патентна угода, ліцензійна угода, “ноу-хау”, угода на інжиніринг, франчайзинг) міжнародної передачі технології.

Інтелектуальна власність, її об’єкт та правові форми захисту. Суть і значення патенту. Особливості розвитку сучасного світового ринку технологій.

Міжнародна торгівля ліцензіями як основний економічний механізм міжнародного технологічного обміну. Поняття і види ліцензій, ліцензійних угод та ліцензійних платежів.

Значення міжнародного інжинірингу та основні види інжинірингових послуг.

Тема 12. Міжнародна валютно-фінансова система

Суть і види валют відносно статусу, валютних запасів країни, курсів інших валют і режиму використання. Валютний курс та його види. Валютний паритет. Валютне котирування. Валютні режими.

Поняття і структура світової валютної системи. Еволюція світової валютної системи. “Золотий стандарт”. Бретон-Вудська система. Ямайська система. Особливості європейської валютної системи.

Валютні ринки: суть, основні функції та види. Валютний кліринг. Валютне хеджування. Валютні спекуляції.

Значення, види та інструменти валютної політики. Девальвація. Ревальвація. Валютна інтервенція. Валютний демпінг. Валютна блокада. Валютні обмеження.

Тема 13. Інтеграційні процеси у світовому господарстві

Суть міжнародної інтеграції. Значення і характерні риси міжнародної економічної інтеграції. Основні рівні розвитку інтеграційних процесів. Головні передумови розвитку міжнародної економічної інтеграції.

Форми міжнародної економічної інтеграції: зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз (конфедеративний союз, федерація), міжнародні організації, угруповання і комплекси.

Глобалізація та регіоналізація як головні напрямки міжнародної економічної інтеграції. Суть, напрямки та тенденції економічної глобалізації. Поняття та рівні регіоналізації.

Основні світові інтеграційні угруповання. Європейські інтеграційні процеси: Європейський союз, Європейська асоціація вільної торгівлі; інтеграційні процеси у Центральній та Східній Європі: СНД, ЧЕС, ЄЄП. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА). Економічна інтеграція країн Латинської Америки: ЛААІ, СЕЛА, МЕРКОСУР, КАРИКОМ, ЦАСР. Інтеграційні процеси в Азії: АСЕАН, СААРК, ГСС. Інтеграційні угруповання Африки: ОАЮ, ЕКОВАС, УЕМОА, КОМЕСА, ЮДЕАК, САДК.

Тема 14. Моніторинг та регулювання міжнародної економіки

Загальна система регулювання міжнародної економіки. Ключові та найбільш універсальні організації. Основні функціональні групи міжнародних організацій, що за нагляд та регулювання тих чи інших сфер регулювання міжнародної економіки. Головні функції міжнародних організацій.

Міжнародні організації з регулювання міжнародної торгівлі (СОТ, ЮНКТАД, МТЦ, ЮНСІТРАЛ): значення, особливості створення, мета, функції.

Регулювання міжнародного руху факторів виробництва: капіталу (БАГІ, МЦУІС), технологій (ЄПО, СОІВ, СОТ), робочої сили (МОП).

Регулювання міжнародної макроекономіки та міжнародних фінансових ринків (МВФ, Банк міжнародних розрахунків, Паризький і Лондонський клуби).

**Питання, що виносяться на вступні випробування
з курсу “Міжнародна економіка”
для вступників за освітнім рівнем
“магістр”
спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”**

1. Поясніть, у чому полягає зміст інтернаціоналізації як цільової функції економічного суб'єкта. Розкрийте принципи “інтернаціоналізації”, “екстерналізації” та “інтерналізації” в сучасній міжнародній економіці.
2. Відобразіть значення національної економіка як суб'єкта міжнародних економічних зв'язків через основні якісні і кількісні параметри і фактори формування зовнішньої заборгованості у сучасному світовому господарстві.
3. Розкрийте складові структури теорії міжнародної економіки. У чому полягає принциповий зміст монетарної теорії міжнародної економіки у контексті сучасних світогосподарських тенденцій?
4. Обґрунтуйте об'єктивні умови розвитку МПП та взаємозв'язок його окремих форм і типів з етапами інтернаціоналізації господарства. Охарактеризуйте особливості сучасного етапу розвитку системи МПП та місце вітчизняної економіки у ній.
5. Окресліть економічну природу формування тенденцій глобалізації та регіоналізації у сучасному світогосподарському розвитку і ключові напрямки адаптування національної економіки до цих процесів.
6. Розкрийте зміст світового господарства в контексті його структуризації, сучасних тенденцій розвитку й особливостей сучасної системи факторів поглиблення МПП.
7. Визначте місце світового ринку в системі світового господарства, його структуру, еволюцію розвитку і характерні риси. Розкрийте значення моделі часткової рівноваги на конкретному прикладі.
8. Відобразіть ключові принципи класичних і неокласичних теорій міжнародної торгівлі та їхній сучасний методологічний потенціал.
9. Розкрийте зміст моделей неотехнологічного розвитку у теорії міжнародних економічних відносин і наведіть характеристику сучасних теоретичних підходів у дослідженні інтернаціоналізації на мікрорівні.
10. Розкрийте суть міжнародної торгівлі через тенденції її розвитку у системі ключових показників й умови виходу вітчизняної економіки на світові товарні ринки.
11. Окресліть сучасну систему регулювання міжнародних торговельних відносин і проблему збалансованості принципів протекціонізму та лібералізації у зовнішньоторговельній політиці країни.
12. У чому полягають специфічні відмінності між тарифними та нетарифними заходами регулювання міжнародної торгівлі. З чим пов'язана зростаюча роль нетарифних інструментів регулювання торгівлі у світовому масштабі на сучасному етапі?
13. Обґрунтуйте роль окремих форм міжнародного руху капіталу у сучасній світовій фінансовій системі. У чому полягають ключові причини зростаючої ролі міжнародних фінансів на нинішньому етапі розвитку світового господарства?
14. Покажіть місце міжнародного кредитування у системі міжнародного руху капіталу і розкрийте значення нових форм міжнародного кредитування.
15. Поясніть суть і мотивацію міжнародної інвестиційної діяльності та особливий зміст міжнародної підприємницька інвестиційної діяльності у сучасному світовому господарстві.
16. Визначте головні соціально-економічні проблеми міжнародної трудової міграції в контексті головних центрів прийняття світової робочої сили.
17. Окресліть головні сучасні світові центри прийняття трудових ресурсів та обґрунтуйте передумови та наслідки їхнього формування.

18. Поясніть, у чому полягає зміст міжнародного трансферу технологій як ключового фактору розвитку сучасного світового господарства.
19. Охарактеризуйте основні види ліцензій та ліцензійних платежів. Якою є роль ліцензійних трансфертів на сучасному світовому ринку технологій?
20. Окресліть зміст і основні елементи сучасної світової валютної системи. Яким є місце в ній національної валютної системи України в контексті участі у міжнародних інститутах валютного регулювання?
21. Розкрийте зміст, особливості формування та сучасну роль європейського валютного союзу у світовій валютній системі.
22. Наведіть аналітичне порівняння форм міжнародних валютних розрахунків і розкрийте значення й структуру міжнародних валютних ринків.
23. Розкрийте суть і фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції та потенціал розвитку міжнародної макро- та мікроінтеграції України.
24. Окресліть сучасні склад, напрямки і перспективи розвитку Європейського Союзу та передумови входження України у західноєвропейські структури.
25. Охарактеризуйте специфіку розвитку інтеграційних процесів у Центральній та Східній Європі. Які з інтеграційних утворень цього регіону, учасницею яких є Україна, виступають найбільш перспективними?
26. Розкрийте етапи, особливості розвитку інтеграційних процесів у Північній Америці й адаптивність досвіду північноамериканської інтеграції для України.
27. Наведіть порівняльну характеристику процесів економічної інтеграції країн Латинської Америки, Азії й Африки.
28. Окресліть зміст, напрямки і доцільність функціонування міжнародних організацій з регулювання міжнародного руху факторів виробництва. Яким є основні напрямки співробітництва України з окремими з них?
29. Розкрийте роль міжнародних організацій, що функціонують у сфері регулювання міжнародної торгівлі. У чому полягає доцільність входження України до СОТ?
30. Охарактеризуйте сучасну систему регулювання міжнародної макроекономіки. У чому полягає дуалістичний характер впливу міжнародних організацій цієї сфери на економічну політику окремих держав?

ВСТУП

Процес інтеграції України у світогосподарські зв'язки багато у чому залежить від кваліфікації і рівня підготовки спеціалістів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Фахівці з даної спеціальності повинні мати глибокі теоретичні знання, уміло використовувати їх у своїй практичній діяльності, робити правильні висновки при дослідженні проблеми у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства, знаходити оптимальні шляхи їх вирішення.

Вивчення студентами дисципліни “Зовнішньоекономічна діяльність” буде сприяти виробленню у них професійних навичок, дасть змогу здобути відповідну кваліфікацію.

Головна мета курсу “Зовнішньоекономічна діяльність” - формування у студента сучасного економічного мислення та системи спеціальних теоретичних і практичних знань у сфері зовнішньоекономічної діяльності, організації та функціонування зовнішньоекономічних зв'язків. Тому перед навчальною дисципліною “Зовнішньоекономічна діяльність” постають чотири завдання:

- * сформувати у студентів цілісну систему знань з організації і економіки зовнішньоекономічних зв'язків;
- * ознайомити з понятійно-термінологічним апаратом, що характеризує організацію й економіку зовнішньоекономічних зв'язків;
- * розкрити взаємозв'язок усіх понять, внутрішню логіку та організаційно-економічну модель зовнішньоекономічної діяльності;
- * опанувати методику оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

Курс передбачає теоретичну та практичну підготовку студентів з таких питань:

- * визначення змісту, складу і видів зовнішньоекономічних зв'язків і зовнішньоекономічної діяльності;
- * вивчення особливостей механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- * проведення маркетингових досліджень зовнішнього ринку;
- * обґрунтування організаційно-економічних умов міжнародних комерційних контрактів при укладанні комерційних угод;
- * організація і технологія транспортного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності;
- * визначення валютно-фінансових і платіжних умов зовнішньоторговельних угод;
- * характеристика особливостей кредитування і страхування у зовнішньоекономічній діяльності;

У відповідності до вимог, які висуваються до випускника – бакалавра зі спеціальності “Міжнародна економіка”, у змісті програми виділено 12 тем із зовнішньоекономічної діяльності.

Програма вступного іспиту з курсу “Зовнішньоекономічна діяльність”

Тема 1. Сутність, склад і види зовнішньоекономічних зв'язків і зовнішньоекономічної діяльності

Сутність зовнішньоекономічних зв'язків. Функції зовнішньоекономічних зв'язків. Ознаки класифікації зовнішньоекономічних зв'язків та їх види. Форми та види зовнішньоекономічних зв'язків.

Сутність зовнішньоекономічної політики держави. Часовий і просторовий аспекти зовнішньоекономічної політики. Принципи та склад зовнішньоекономічної політики України. Експортна та імпортна зовнішньоторговельна політика. Зовнішньоінвестиційна експортна та імпортна політика. Сутність валютної політики. Митна політика.

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД): її сутність і об'єктивна основа для здійснення процесів у державних та підприємницьких структурах. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Характеристика принципів ЗЕД. Склад учасників сфери ЗЕД в Україні. Класифікація суб'єктів ЗЕД, її принципи. Сукупність елементів ЗЕД і основні зовнішньоекономічні функції у складі господарської діяльності експортоорієнтованих підприємств і організацій.

Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні та напрямки її розвитку

Основні передумови розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Фактори, що обумовлюють необхідність зовнішньоекономічних зв'язків у сучасних умовах. Значення зовнішньоекономічних зв'язків в економічному розвитку України.

Основні етапи розвитку ЗЕД в Україні. Стратегічні цілі ЗЕД. Напрямки реалізації зовнішньоекономічної стратегії України. Завдання зовнішньої політики України. Стратегія розвитку ЗЕД в Україні.

Тема 3. Механізм державного регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Характерні риси сучасної міжнародної практики в галузі регламентування ЗЕД. Мета регулювання ЗЕД в Україні. Засади регулювання ЗЕД. Протекціоністські та лібералізаційні заходи регулювання ЗЕД. Організаційно-правові, адміністративні та економічні заходи. Органи регулювання ЗЕД в Україні. Органи державного регулювання ЗЕД в Україні, їх цілі та інструментарій діяльності.

Тема 4. Суть і особливості митно-тарифної системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Зміст митно-тарифного регулювання ЗЕД, його правові основи. Етапи еволюції митно-тарифної системи в Україні, їх особливості.

Митний тариф, його сутність, функції та елементи. Системи тарифної класифікації товарів. Товарна номенклатура ЗЕД України. Особливості визначення країни походження товару. Сертифікат про походження товару, його атрибути і умови надання.

Ознаки класифікації та види тарифів. Використання видів мита за напрямом руху товарів. Специфіка нарахування митного тарифу залежно від виду мита. Особливості застосування митних ставок. Спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне мито, умови і особливості їх застосування в Україні.

Тенденції у застосуванні мита як методу регулювання зовнішньої торгівлі. Тарифні преференції як елемент митно-тарифного регулювання. Єдиний митний тариф України.

Тема 5. Суть і особливості нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Сутність нетарифних методів регулювання ЗЕД, їх виправданість і випадки використання. Підходи до класифікації елементів нетарифних обмежень в системі міжнародної торгівлі. Показники ефективності використання нетарифних методів регулювання. Особливості використання нетарифних методів в Україні.

Кількісні обмеження експортно-імпортних операцій, їх особливості та відмінності від тарифних методів регулювання ЗЕД. Етапи еволюції системи кількісних обмежень експортно-імпортової діяльності. Група заборон, їх різновиди та умови використання.

Ліцензування у складі кількісних обмежень імпорту, його сутність і обставини використання. Види ліцензій і порядок їх надання імпортерам. Контингенти, їх вплив на обсяг і структуру ввезення товарів на внутрішні ринки. Квотування і умови його використання. Види квот і критерії їх розподілу. Зміст “добровільного” самообмеження поставок в умовах конкурентної боротьби на ринках готової продукції.

Приховані методи протекціонізму. Політика державних закупівель, внутрішні податки і збори, вимоги місцевого вмісту. Група спеціальних вимог до кількісних, якісних і технічних параметрів імпортних товарів на ринках розвинутих країн, їх різновиди. Технічні норми, стандарти і правила. Антидемпінгові заходи як специфічний інструмент нетарифних обмежень, їх наслідки для експортерів. Критерій демпінгу, процедура його встановлення і призначення ставки антидемпінгового мита.

Тема 6. Маркетингові дослідження зовнішнього ринку при здійсненні експортно-імпортних операцій

Сутність і мета міжнародної маркетингової діяльності. Особливості міжнародного маркетингу. Етапи переходу до міжнародного маркетингу: традиційний експорт, експортний маркетинг, міжнародний маркетинг, глобальний міжнародний маркетинг. Фази реалізації міжнародного маркетингу.

Принципи і послідовність проведення МД. Об'єкти МД. Вивчення товару. Методи визначення ставлення покупців до споживчих характеристик товару. Етапи оцінки конкурентоспроможності експортного товару. Напрямки вивчення ринку. Дослідження конкуренції на зовнішньому ринку. Вивчення потенційних можливостей підприємства. SWOT-аналіз. “Багатогранник конкурентоспроможності”.

Рівні планування міжнародної діяльності підприємства на базі МД. Вимоги до міжнародного планування. Схема ЕПРГ. Етапи міжнародного планування.

Тема 7. Організація і технічна підготовка укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів

Поняття “міжнародний комерційний контракт” (МКК). Основні ознаки, функції, принципи та особливості МКК. Види контрактів та їх класифікація. Поняття типового контракту. Характеристика форм та способів використання типових контрактів.

Структура і зміст МКК. Умови контракту: суттєві та звичайні, обов'язкові та додаткові, універсальні та індивідуальні. Зміст і характеристика основних умов контракту.

Етапи здійснення безпосередніх експортно-імпортних операцій. Підготовка до укладання контракту. Вибір ринку та його вивчення. Методи вивчення ринку збуту. Вибір контрагента. Способи встановлення контактів з потенційними партнерами. Форми пропозицій товарної маси покупцеві. Тверда і м'яка оферта. Способи встановлення контактів з потенційним продавцем-експортером. Способи ведення переговорів. Способи укладання контракту.

Виконання міжнародного комерційного контракту. Види зобов'язань за кількістю учасників МКК. Процес виконання МКК. Матеріальна стадія виконання МКК. Техніко-юридична стадія виконання МКК. Документарне забезпечення процесу виконання контракту. Способи забезпечення виконання зобов'язань за контрактом.

Тема 8. Організація і технологія транспортного забезпечення ЗЕД

Сутність міжнародних транспортних відносин. Критерії класифікації та види транспортних перевезень. Фактори, що враховуються при виборі виду транспорту при плануванні перевезень вантажів. Класифікація видів вантажів. Переваги і недоліки морського, річкового, залізничного, автомобільного, повітряного та трубопровідного видів транспорту.

Транспортні операції у зовнішній торгівлі. Етапи здійснення транспортних операцій у ЗЕД. Вирішення спірних питань при доставці вантажів. Претензії, позови і застереження при перевезенні вантажів окремими видами транспорту. Транспортні умови договору купівлі-продажу.

Види транспортних договорів при зовнішньоторговельних перевезеннях. Фрахт у міжнародних перевезеннях. Види фрахтування суден. Види та способи укладання чартеру. Форми оплати фрахту при оформленні відвантаження чартером. Коносамент, його функції та види.

Сутність базисних умов, що визначають обов'язки продавця та покупця при доставці товарів. Можливості формування різноманітних варіантів базисних умов. Характеристика умов "ІНКОТЕРМС" у різних редакціях.

Зміст транспортного страхування у зовнішньоторговельних операціях. Види транспортного страхування. Претензійні документи, що використовуються при страхуванні вантажів у експортно-імпорتنих операціях.

Тема 9. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних угод

Валютні умови зовнішньоторговельних розрахунків. Валюта ціни. Валюта платежу. Умови перерахунку валюти ціни у валюту платежу. Валюта контракту.

Поняття й особливості міжнародних розрахунків. Суб'єкти та правова основа міжнародних розрахункових відносин. Фактори, що впливають на стан міжнародних розрахунків.

Механізм міжнародних розрахунків. Способи платежу. Платіж готівкою. Авансовий платіж. Платіж у кредит. Засоби платежу. Форми міжнародних розрахунків за ступенем вигідності для експортера та імпортера. Акредитивна форма розрахунків. Ознаки класифікації та види акредитиву. Інкасова форма розрахунків, її види і схема. Платежі за відкритим рахунком. Банківський переказ, його схема.

Тема 10. Кредитування у ЗЕД

Міжнародний кредит (МК) як економічна категорія. Принципи і функції МК. Роль МК у розвитку виробництва. Класифікація кредитів у системі зовнішньоторговельних розрахунків. Форми кредитування експорту, їх призначення та види. Форми кредитування імпорту. Різновиди комерційних кредитів. Різновиди банківського кредитування. Акцептний кредит, схема його здійснення. Овердрафт. Акцептно-рамбурсний кредит, схема його здійснення. Спільне фінансування як форма кредитування країн, що розвиваються. Проектне фінансування як форма довгострокового міжнародного кредитування, його принципи.

Сутність лізингу. Фактори, що сприяли розвитку лізингових відносин. Переваги і недоліки лізингу. Види лізингових операцій. Методи розрахунку лізингових платежів. Характеристика форм лізингових угод.

Факторинг, його види та схема. Форфейтинг, його механізм. Методи визначення величини дисконту та суми платежу форфейтора продавцеві боргових зобов'язань.

Валютно-фінансові та платіжні умови МК. Термін МК та фактори, що на нього впливають. Грант-елемент МК. Види забезпечення МК. Фінансово-товарне забезпечення. Юридичне забезпечення кредиту. Способи повернення платежу при комерційному кредиті.

Тема 11. Страхування у зовнішньоекономічній діяльності

Сутність страхування ЗЕЗ. Значення, основні критерії, форми та функції страхування. Основні види страхування у зовнішній торгівлі. Види та схема особистого страхування.

Майнове страхування, його види. Об'єкт страхових відносин при страхуванні відповідальності.

Методи страхування від валютного ризику. Форвардні операції, хеджування, строкові угоди, угоди "spot". Валютні обмеження, їх види. Прямі валютні обмеження. Мультивалютні обмеження. Індексні обмеження.

Зміст міжнародних страхових операцій. Групи міжнародних страхових операцій. Посередницьке страхування. Операції міжнародного перестрахування.

Тема 12. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Зміст категорії "ефективність ЗЕД" та її зв'язок з основною метою зовнішньої торгівлі. Критерії оптимальності ЗЕД. Методологічні підходи до обчислення показників економічної ефективності зовнішньої торгівлі. Методика визначення показників госпрозрахункової ефективності експорту та імпорту товарів за готівку. Методика визначення показників ефективності при продажі товарів у кредит.

Сутнісні характеристики та особливості спільних підприємств (СП). Переваги та недоліки залучення іноземного капіталу у формі створення СП. Визначення економічної ефективності створення і функціонування спільного підприємства (СП). Етапи визначення економічної ефективності СП. Методика обрахунку системи показників економічної ефективності створення і діяльності СП як єдиного цілого. Методика обчислення економічної ефективності створення і діяльності СП з позиції українського партнера. Оцінка ефективності участі в СП іноземного партнера.

**Питання, що виносяться на вступні випробування
з курсу “ Зовнішньоекономічна діяльність ”
для вступників за освітнім рівнем
“магістр”
спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”**

1. Розкрийте зміст, функції та класифікацію зовнішньоекономічних зв'язків. Обґрунтуйте необхідність та значення зовнішньоекономічних зв'язків в економічному розвитку України.
2. Визначте принципи, аспекти і склад зовнішньоекономічної політики держави. Розгляньте особливості та пріоритети зовнішньоекономічної політики України.
3. Розгляньте критерії класифікації суб'єктів ЗЕД. Охарактеризуйте суб'єкти ЗЕД.
4. Розкрийте мету, охарактеризуйте рівні, методи та органи регулювання ЗЕД.
5. Розкрийте роль держави в регулюванні зовнішньоекономічного сектора економіки. Охарактеризуйте діяльність органів державного регулювання ЗЕД в Україні, їх цілі та інструментарій.
6. Розгляньте економічну природу митного тарифу та його елементи.
7. Проаналізуйте особливості визначення країни походження товару.
8. Охарактеризуйте сутність та здійсніть упорядкування митного тарифу за критеріальними ознаками.
9. Охарактеризуйте специфічне, адвалорне, альтернативне, комбіноване мито: їх переваги і недоліки.
10. Визначте суть, класифікацію нетарифних методів регулювання ЗЕД. Розкрийте особливості використання нетарифних методів в Україні.
11. Охарактеризуйте ліцензування як традиційний метод кількісного нетарифного регулювання. Розгляньте види ліцензій.
12. Розгляньте квотування як традиційний метод кількісного нетарифного регулювання. Охарактеризуйте види квот.
13. Охарактеризуйте приховані методи протекціонізму.
14. Охарактеризуйте поняття “міжнародний комерційний контракт”, його ознаки, принципи, особливості та функції.
15. Розгляньте критерії класифікації міжнародних комерційних контрактів та охарактеризуйте їх види.
16. Охарактеризуйте структуру і умови зовнішньоторговельного контракту.
17. Розгляньте сутність міжнародних транспортних відносин та класифікацію транспортних перевезень.
18. Охарактеризуйте базисні умови постачання. Особливості групування торговельних термінів “ІНКОТЕРМС-2010”.
19. Визначте зміст, умови та види транспортного страхування вантажів.
20. Визначте суть міжнародного кредиту, охарактеризуйте його принципи, роль у міжнародних економічних відносинах та ознаки класифікації. Яким чином міжнародний кредит пов'язаний з такими економічними категоріями як прибуток, ціна, валютний курс та платіжний баланс?
21. Розкрийте сутність, визначте особливості основних видів та форм лізингових угод. Розгляньте передумови, проблеми та перспективи розвитку лізингу в Україні.
22. Охарактеризуйте факторингові та форфейтингові операції як форми нетрадиційного експортного кредитування. Порівняйте експортний факторинг та експортний форфейтинг та знайдіть відмінності між ними.
23. Розгляньте сутність й особливості міжнародних розрахунків. Охарактеризуйте структуру механізму міжнародних розрахунків та особливості їх міжнародно-правового регулювання.
24. Проаналізуйте механізм здійснення акредитивної форми міжнародних розрахунків. Охарактеризуйте види акредитивів та умови їх використання.

25. Проаналізуйте механізм здійснення інкасової форми міжнародних розрахунків. Охарактеризуйте види інкасо.
26. Розкрийте сутність та основні види страхування у зовнішній торгівлі.
27. Визначте види майнового страхування зовнішньоекономічних зв'язків.
28. Розгляньте валютні застереження в якості методу страхування валютного ризику.
29. Надайте характеристику форм міжнародних страхових операцій.
30. Визначте сутнісні характеристики та особливості спільних підприємств (СП). Розгляньте переваги та недоліки залучення іноземного капіталу у формі створення СП. Розкрийте особливості розрахунку економічної ефективності створення та діяльності СП.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку світового господарства відбувається в умовах глобалізації, яка характеризується зростаючою кількістю та взаємозалежністю учасників світових ринків, інтенсивним розвитком різних форм міжнародних економічних відносин, гострою конкурентною боротьбою, поряд із необхідністю примати участь у таких процесах. Саме тому особливого значення сьогодні набуває вивчення особливостей міжнародної маркетингової діяльності. Загалом маркетинг розглядають як сучасну філософію бізнесу, що пропонує організацію виробництва (експортного збуту) тільки таких товарів і в такій кількості, які реально можна продати на ринку, виходячи з потреб потенційних покупців. Саме на основі результатів маркетингової діяльності проводиться більшість комерційних операцій на світовому ринку.

Міжнародна маркетингова діяльність набуває особливого значення для успішного розвитку сучасного міжнародного бізнесу. Це зумовлено широким спектром чинників, найосновнішими серед яких є стрімка інтеграція економічного розвитку країн на ринкових засадах, якісні зміни в міжнародному поділі праці, процеси транснаціоналізації, що впливають на формування кон'юнктури світових ринків, виникнення та розвиток інтеграційних угруповань тощо.

Міжнародний маркетинг як наука і господарська практика являє собою продукт розвитку традиційного маркетингу. І якщо останній пов'язаний з діяльністю фірми в межах держави, тобто усередині країни, то міжнародний маркетинг орієнтований на пошук шляхів найбільш повної реалізації потенціалу фірми завдяки визначенню місця й умов його використання за межами країни.

Програма вступного іспиту з курсу “Міжнародний маркетинг”

Тема 1. Предмет та особливості міжнародного маркетингу

Суть маркетингу і основні підходи до його визначення. Поняття концепції міжнародного маркетингу та її основні напрямки. Типи маркетингу і форми міжнародного маркетингу.

Причини виникнення міжнародного та глобального маркетингу. Основні етапи розвитку міжнародного маркетингу.

Спільні риси внутрішнього та міжнародного маркетингу. Відмінні риси міжнародного маркетингу та його головні суб'єкти.

Особливості розвитку міжнародного маркетингу на сучасному етапі.

Тема 2. Середовище міжнародного маркетингу. Економічне середовище міжнародного маркетингу

Поняття середовища міжнародного маркетингу, його основні фактори і елементи.

Головні параметри економічного середовища міжнародного маркетингу, що враховуються при виході на зовнішній ринок.

Міжнародна торгівля як складова міжнародного середовища маркетингу, її показники та особливості розвитку на сучасному етапі. Зовнішньоторговельна політика: значення, напрями, методи та інструменти.

Поняття і чинники розвитку міжнародної інвестиційної діяльності як складової міжнародного маркетингового середовища.

Міжнародні організації із стимулювання економічної і валютної стабільності та спеціалізовані міжнародні маркетингові організації.

Значення міжнародної економічної інтеграції, її форми і наслідки.

Тема 3. Соціально-культурне і політико-правове середовище міжнародного маркетингу

Значення соціально-культурного середовища міжнародного маркетингу. Поняття культури, матеріальна і духовна культура. Основні складові елементи культури, предметні результати діяльності людей, людський потенціал, що реалізується у діяльності.

Основні критерії поділу країн на групи за соціокультурною класифікацією (“довжина ієрархічної драбини”, “відображення стану невизначеності”, “індивідуалізм”, “маскулінізм”). Складові соціально-культурного середовища міжнародного маркетингу (мова, релігія, символи, освіта тощо). Вплив соціально-культурного середовища на маркетинг.

Значення та складові політичного середовища міжнародного маркетингу. Політичні фактори та можливі дії країни, яка досліджується.

Поняття політичних ризиків та методи оцінки рівня політичного ризику. Основні стратегії зменшення політичного ризику.

Тема 4. Вибір зарубіжних ринків

Значення вибору зарубіжних ринків. Основні класифікаційні ознаки для ринків. Головні стратегічні установки фірми, що передують виходові фірми за кордон. Критерії та підходи до вибору зарубіжних ринків.

Суть та особливості застосування суб'єктивного та дискретного підходу до вибору зарубіжних ринків. Основні показники та критерії, що використовуються при дискретному підході. Дискретно-матричний метод як різновид дискретного підходу.

Особливості застосування комплексного підходу до вибору зарубіжного ринку. Модель таблиці для визначення найбільш привабливого для фірми ринку.

Аналіз ринків на основі концепції “чотирьох фільтрів”. Зміст та послідовність аналізу обраних факторів.

Тема 5. Міжнародні маркетингові дослідження

Поняття міжнародного маркетингового дослідження, його мета і завдання. Особливості міжнародних маркетингових досліджень.

Значення інформаційної бази міжнародних маркетингових досліджень та вимоги до маркетингової інформації. Основні види міжнародної маркетингової інформації. Поняття первинної та вторинної інформації.

Основні етапи міжнародних маркетингових досліджень (визначення вимог до інформації, збір даних, аналіз інформації, впровадження) та їхні завдання.

Типи міжнародних маркетингових досліджень (попереднє, поглиблене, спеціальне, тест), їхнє значення та складові. Методи визначення місткості зарубіжного ринку.

Тема 6. Сегментування ринку у міжнародному маркетингу

Суть і мета сегментування та цільового маркетингу. Головні підходи до міжнародної сегментації. Основні критерії сегментування.

Основні ознаки сегментування зовнішніх ринків для товарів індивідуального користування і для товарів виробничого призначення. Рівні сегментування за масштабом ринку.

Етапи сегментації світових ринків.

Шляхи та стратегії охоплення сегментів зарубіжного ринку (недиференційований, диференційований та концентрований маркетинг). Фактори, що враховуються при виборі стратегії охоплення ринку.

Поняття, типи і принципи позиціонування товару.

Тема 7. Стратегії виходу на зовнішній ринок

Суть і завдання маркетингової стратегії фірми на зовнішньому ринку. Головні напрями стратегічної діяльності підприємства. Види міжнародних глобальних стратегій конкуренції.

Основні типи стратегій виходу підприємства на зовнішні ринки: експортування, спільне підприємництво, пряме інвестування.

Порівняльна характеристика стратегій виходу на зовнішній ринок.

Основні фактори вибору стратегії виходу на зовнішній ринок.

Тема 8. Міжнародна товарна політика.

Суть і складові міжнародного маркетингового комплексу (маркетинг міксу). Основні типи міжнародного маркетингового комплексу та їхні характеристики. Стадії стандартизації міжнародного маркетингового комплексу.

Значення та основні види товару і товарних груп у міжнародному маркетингу. Поняття конкурентоспроможності товару та його елементи. Суть асортиментної політики.

Значення товарної марки та визначення права на неї. Поняття успішної торгової марки та її складові. Основні рівні і стратегії використання товарної марки у міжнародному маркетингу.

Поняття і види міжнародної товарної політики. Визначення доцільності диференціації товару.

Суть, типи і види міжнародної товарної стратегії. Застосування теорії життєвого циклу продукту у міжнародному маркетингу. Значення стратегія адаптації товару у міжнародному маркетингу.

Тема 9. Цінова політика у міжнародній маркетинговій діяльності

Поняття світової ціни. Систематизація світових цін за різними ознаками. Цінові ситуації, що виникають залежно від рівня інтернаціоналізації діяльності фірми та характеристики проблем ціноутворення.

Основні групи чинників, що впливають на ціноутворення у міжнародному маркетингу (внутрішні, товарні, ринкові, середовищні).

Значення міжнародної політики ціноутворення. Характеристика основних етапів ціноутворення у міжнародному маркетингу. Принципова схема встановлення ціни у міжнародному маркетингу, поняття “червоної ціни”.

Види цінових стратегій фірм залежно від їхніх цілей на зовнішніх ринках та їхня характеристика.

Тема 10. Збутово-розподільча політика у міжнародній маркетинговій діяльності

Суть і цілі збутово-розподільчої політики. Особливості простої та складної системи збуту товарів.

Зміст і типові конфігурації каналів розподілу продукції у міжнародному маркетингу. Основні учасники міжнародних каналів розподілення. Комерційні документи, що використовуються у системі міжнародного товароруку.

Найбільш поширені критерії вибору каналів збуту. Зміст концепції “3 С” і “6 С”.

Основні стандартизовані критерії вибору зарубіжного посередника.

Тема 11. Міжнародні маркетингові комунікації

Значення формування попиту та стимулювання збуту у міжнародному середовищі. Поняття міжнародної маркетингової комунікації, її цілі та складові.

Методи міжнародної маркетингової комунікації. Суть та засоби безпосередньої маркетингової комунікації. Опосередковані методи міжнародної маркетингової комунікації.

Реклама як елемент системи міжнародної маркетингової комунікації: її значення, функції та умови. Канали розповсюдження рекламної інформації.

Тема 12. Планування, управління і контроль у міжнародній маркетинговій діяльності

Теоретичні основи планування міжнародної маркетингової діяльності. Суть, принципи та типи міжнародного маркетингового планування.

Поняття і типи міжнародного маркетингового плану Розробка і впровадження маркетингового плану у практичній діяльності зовнішньо орієнтованого підприємства.

Суть і типи організаційних структур управління міжнародним маркетингом.

Необхідність маркетингового контролю. Розробка систем маркетингового контролю на підприємстві.

**Питання, що виносяться на вступні випробування
з курсу “Міжнародний маркетинг”
для вступників за освітнім рівнем
“магістр”**

спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”

1. Категоріальний та функціональний зміст міжнародного маркетингу. Класифікація маркетингу, типологія міжнародного маркетингу.
2. Суть та причини виникнення глобального маркетингу. Етапи розвитку міжнародного маркетингу.
3. Суть, цілі та умови міжнародного сегментування ринку. Основні підходи до сегментування світового ринку. Критерії сегментування світового ринку.
4. Спільні риси та відмінності внутрішнього та міжнародного маркетингу. Суб'єкти міжнародного маркетингу та їхні характеристики.
5. Критерії відмінностей між ТНК та глобальними компаніями.
6. Суть та характерні риси “Триади”. Значення правила “Триади”.
7. Нові світогосподарські пріоритети міжнародного маркетингу. Суть та складові середовища міжнародного маркетингу.
8. Міжнародна торгівля: суть та основні показники. Особливості розвитку сучасної міжнародної торгівлі.
9. Міжнародна інвестиційна діяльність: зміст і напрями розвитку. Чинники, що впливають на динаміку, обсяги та напрями міжнародного інвестування.
10. Значення діяльності міжнародних організацій, що впливають на світову економічну та валютну стабільність.
11. Вплив діяльності міжнародних організацій на міжнародну маркетингову діяльність. Найбільш відомі спеціалізовані маркетингові організації.
12. Суть та основні форми міжнародної економічної інтеграції. Стимулюючий вплив інтеграції на розвиток країн-учасниць.
13. Суть та основні складові соціально-культурного середовища міжнародного маркетингу. Вплив соціально-культурного середовища на міжнародну маркетингову діяльність.
14. Маркетингова характеристика основних елементів культури.
15. Основні підходи до вибору зарубіжного ринку. Суб'єктивний підхід до вибору зарубіжного ринку. Дискретний підхід до вибору зарубіжного ринку.
16. Суть, цілі та особливості міжнародних маркетингових досліджень. Інформаційна база міжнародних маркетингових досліджень.
17. Основні стадії міжнародного маркетингового дослідження. Типи міжнародних досліджень ринку.
18. Суть і типи стратегій виходу фірми на зовнішній ринок. Переваги та недоліки експортної стратегії. Види експорту.
19. Суть, завдання і напрями маркетингової стратегії фірми на зовнішньому ринку. Внутрішні та зовнішні чинники вибору стратегії виходу на зовнішній ринок.
20. Суть та елементи міжнародного маркетингового комплексу. Основні типи міжнародного маркетингового комплексу.
21. Види товару за ступенем новизни та елементи товару у міжнародному маркетингу.
22. Види міжнародної товарної політики.
23. Ціноутворення у міжнародній маркетинговій діяльності. Систематизація видів світових цін. Чинники ціноутворення у міжнародному маркетингу.
24. Особливості цінових стратегій залежно від цілей фірми на зовнішніх ринках. Принципова схема встановлення ціни в міжнародному маркетингу.
25. Суть, цілі та напрями збутово-розподільчої політики міжнародного маркетингу.
26. Основні учасники міжнародних каналів розподілу. Типові конфігурації каналів розподілу. Критерії вибору каналів розподілу.
27. Суть та складові міжнародної маркетингової комунікації.

28. Безпосередні методи міжнародної маркетингової комунікації. Опосередковані методи міжнародної маркетингової комунікації.
29. Елементи комплексу просування товару в міжнародному маркетингу. Канали розповсюдження рекламної інформації в міжнародному маркетингу.
30. Орієнтації у створенні організаційних структур управління міжнародним маркетингом.

Вступ

Однією з ключових рис сучасного світового господарства є глобалізація фінансових відносин. Вона є наслідком та рушійною силою динамічного зростання фінансових ринків, зміцнення потенціалу транснаціональних компаній і банків, поглиблення взаємозв'язків між національними економіками, зокрема їхніми валютно-фінансовими системами, розширення спектру міжнародних фінансових операцій.

Така ситуація спонукає по-новому оцінити зв'язок окремої національної економіки з іншими країнами світу, її конкурентоспроможність і здатність адаптуватися до викликів глобальної економіки, що в свою чергу посилює інтерес до вивчення особливостей міжнародної фінансової діяльності. Поступове зростання авторитету суверенної України на міжнародній арені та її значний економічний потенціал є об'єктивними передумовами подальшого інтегрування країни у світовий економічний та фінансовий простір. Таким чином вагоме значення має освоєння майбутніми фахівцями теоретичних основ та особливостей функціонування світової фінансової системи загалом та в її конкретних формах.

Програма вступного іспиту з курсу “Міжнародні фінанси”

Тема 1. Суть та структура міжнародних фінансів

Суть міжнародних фінансів. Головні функції міжнародних фінансів та предмет дисципліни “Міжнародні фінанси”.

Основні зрушення та головні складові світової фінансової системи. Головні напрямки та канали руху міжнародних фінансових потоків.

Головні підходи до визначення елементів світової фінансової системи.

Характерні риси сучасних міжнародних фінансів. Поняття фінансової глобалізації. Світові фінансові центри.

Тема 2. Світова валютна система

Суть та основні види валют. Значення міжнародної (регіональної) валюти.

Види валютних курсів, значення крос-курсів. Поняття валютного паритету. Значення валютного котирування (пряме, непряме котирування, база котирування, валюта котирування). Режими валютних курсів.

Поняття та структура світової валютної системи. Еволюція розвитку світової валютної системи. Особливості світової валютної системи на сучасному етапі.

Суть і складові валютної політики. Головні інструменти валютної політики та напрямки їхнього впливу.

Тема 3. Платіжний баланс

Суть платіжного балансу та основні поняття (економічна операція, інституційна одиниця, резидентність). Структура платіжного балансу та основні операції, що відображаються у ньому. “Рахунок поточних операцій”, “Рахунок руху капіталів”. Поняття і значення резервних активів.

Основні правила запису операцій у платіжному балансі.

Головні чинники, що впливають на стан платіжного балансу.

Значення, умови та види економічної рівноваги платіжного балансу (довгострокова, середньострокова і короткострокова рівновага платіжного балансу).

Тема 4. Міжнародний валютний ринок

Суть і характерні риси міжнародного фінансового ринку. Структурні елементи світового фінансового ринку.

Суть і значення міжнародного валютного ринку. Основні види валютних ринків. Поняття валютної позиції.

Значення і види ринків євровалют. Ринки євродепозитів, єврокредитів та єврооблігацій.

Тема 5. Міжнародний ринок цінних паперів та боргових зобов'язань

Суть та складові міжнародного ринку боргових зобов'язань. Значення та види міжнародного кредиту.

Поняття і структура міжнародного ринку цінних паперів. Іноземні ринки та євrorинок цінних паперів.

Міжнародні ринки облігацій. Ринки іноземних облігацій, єврооблігацій та глобальних облігацій.

Міжнародний ринок акцій. Іноземні акції, євроакції, депозитарні розписки.

Тема 6. Міжнародний ринок похідних фінансових інструментів

Суть, значення та характерні риси похідних фінансових інструментів. Головні види деривативів та їхніх базових активів.

Основні види форвардних контрактів. Поняття та значення ф'ючерсних контрактів та їхні головні види. Зміст та головні типи свопів.

Значення та основні види опціонів.

Поняття, значення та основні типи синтетичних цінних паперів.

Тема 7. Міжнародна банківська справа

Передумови та значення інтернаціоналізації банківського капіталу. Характеристика основних етапів інтернаціоналізації банківського капіталу.

Головні рівні міжнародної банківської системи. Основні групи банків, що здійснюють міжнародні фінансові операції.

Центральні банки у системі міжнародних фінансових операцій.

Основні банківські операції на міжнародних ринках.

Тема 8. ТНК у світовому фінансовому середовищі

Суть та особливості прямих іноземних інвестицій. Поняття підприємства з прямими інвестиціями. Основні критерії приналежності до прямих іноземних інвестицій.

Поняття ТНК і критерії транснаціоналізації. Головні мотиви та напрямки здійснення прямого іноземного інвестування ТНК.

Основні види внутрішньофірмових фінансових трансакцій ТНК (трансфертні ціни, прискорення і затримування платежів, центр повторних рахунків, комісійні платежі, виплати дивідендів, внутрішньокорпораційні кредити, вибір валюти розрахунків).

Оподаткування операцій ТНК. Поняття і основні типи "податкових гаваней".

Тема 9. Міжнародні валютно-фінансові організації

Загальна система міжнародних фінансових організацій. Мета діяльності міжнародних фінансових організацій, їхня класифікація.

Значення, мета, функції, особливості функціонування Міжнародного валютного фонду.

Напрямки функціонування та структура Групи Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство гарантування інвестицій, Міжнародний центр розв'язання інвестиційних спорів).

Банк міжнародних розрахунків: значення, основні завдання та спектр послуг.

Завдання, спільні та відмінні риси регіональних банків розвитку (МАБР, АзБР, АфБР, ЄБРР).

Цілі та основні напрямки функціонування Паризького та Лондонського клубів кредиторів.

Тема 10. Міжнародні валютно-розрахункові операції

Поняття і види міжнародних фінансових операцій. Міжнародні розрахунки: суть, умови та основні інструменти.

Загальна характеристика основних форм міжнародних розрахунків (аванс, акредитивні розрахунки, інкасо, розрахунки при відкритому рахунку, банківський переказ, розрахунки з використанням векселів і чеків).

Особливості акредитивної форми міжнародних розрахунків: механізм здійснення, основні види, переваги та недоліки.

Зміст, механізм здійснення, основні види інкасової форми міжнародних розрахунків.

Тема 11. Міжнародні валютні операції

Валютні операції з негайною поставкою. Характерні риси, основні інструменти спот-ринку.

Поняття та головні відмінності фінансових операцій на термін. Особливості форвардних операцій. Значення та характерні риси ф'ючерсних операцій, види ф'ючерсів та механізм проведення ф'ючерсних операцій.

Особливості та види опціонних угод.

Значення, цілі та види операцій "своп".

Поняття валютного арбітражу та його головні різновиди.

Тема 12. Міжнародні кредитні операції: нові форми міжнародного кредитування

Факторинг у кредитуванні експортно-імпортних операцій. Зміст і головні види факторингу. Відмінні особливості та організація факторингової операції.

Значення, особливості організації, відмінні ознаки фрейтингових операцій.

Суть, механізм проведення та форми міжнародного лізингу.

Зміст, мета і напрямки розвитку проектного фінансування.

**Питання, що виносяться на вступні випробування
з курсу “Міжнародні фінанси”
для вступників за освітнім рівнем
“магістр”**

спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”

1. Значення і функції міжнародних фінансів. Суть та складові світової фінансової системи.
2. Поняття і види міжнародних фінансових потоків. Основні елементи світових фінансів.
3. Характерні риси сучасної міжнародної фінансової системи.
4. Валюта та її види. Поняття і види валютних курсів.
5. Значення та еволюція світової валютної системи. Види та інструменти світової валютної політики.
6. Європейський валютний союз: характерні риси та етапи розвитку.
7. Суть та структура платіжного балансу. Основні правила запису операцій у платіжному балансі.
8. Головні чинники, що впливають на стан платіжного балансу. Поняття та умови економічної рівноваги платіжного балансу.
9. Суть і структура міжнародного фінансового ринку.
10. Міжнародні валютні ринки. Ринок євровалют.
11. Міжнародний ринок цінних паперів: суть і структура.
12. Міжнародні ринки облігацій. Міжнародні ринки акцій.
13. Загальна характеристика похідних фінансових інструментів: суть, види, характерні риси.
14. Центральні банки в системі міжнародних відносин. Основні банківські операції на міжнародних ринках. Міжнародні платіжні системи.
15. Поняття і характерні риси ТНК. Мотиви здійснення прямих іноземних інвестицій ТНК.
16. Внутрішньофірмові фінансові трансакції ТНК. Особливості оподаткування операцій ТНК. Поняття “податкових гаваней” та їхні види.
17. Поняття інвестиційного портфеля та його типи.
18. Міжнародні розрахункові операції: суть, види та особливості. Значення і види міжнародних акредитивних розрахунків. Суть і види міжнародних інкасових розрахунків.
19. Особливості розрахунків з використанням векселів і чеків.
20. Основні види міжнародних операцій на валютному ринку.
21. Характерні риси операцій з негайною поставкою спот. Особливості форвардних валютних операцій.
22. Відмінні риси та значення ф’ючерсних операцій на валютному ринку.
23. Поняття і особливості опціонних угод. Значення операцій своп на валютному ринку.
24. Суть і види валютного арбітражу. Нові форми міжнародного кредиту.
25. Факторингові операції та їхні відмінні риси.
26. Особливості здійснення форфейтингових операцій. Міжнародний лізинг та його види.
27. Міжнародний валютний фонд: цілі, функції, керівні органи.
28. Організації, що входять до Групи Світового банку та їхні функції.
29. Банк міжнародних розрахунків: особливості та основні завдання.
30. Особливості функціонування міжнародних кредиторських клубів (Паризький та Лондонський клуби).

Програма вступного іспиту з курсу “Економічна теорія”

Тема 1. Основні етапи розвитку економічної думки

Економічна думка в доринкову епоху: Древній Єгипет, Месопотамія, Древня Індія, Древній Китай, Антична Світ, меркантилісти, фізіократи. Економічна думка в епоху нерегульованої ринкової економіки: Адам Сміт і класична школа, марксистська школа, історична школа, А.Маршал і неокласичний напрямок, ранній інституціоналізм. Економічна думка в епоху змішаної економіки: Дж.М.Кейнс та його послідовники (неокейнсіанство і посткейнсіанство), школи неолібералізму (віденсько-лондонська, франкфуртська, чикагська, паризька), школи неоконсерватизму (економіка пропозиції, раціональні очікування, неокласичний синтез), неоінституціоналізм, його теорії та представники.

Тема 2. Предмет і метод економічної теорії

Предмет та функції економічної теорії. Методи пізнання економічних явищ і процесів. Місце економічної теорії серед інших економічних наук та видів діяльності. Економічне мислення, його суть, види та роль у розумінні розвитку суспільства.

Тема 3. Економічні потреби та блага

Суть, властивості та способи класифікації потреб. Економічні інтереси: суть і види. Суперечності інтересів та форми їх розв'язання. Фактори (ресурси) виробництва. Види та властивості благ. Крива виробничих можливостей.

Тема 4. Суспільне виробництво та його еволюція

Сутність і структура суспільного виробництва. Еволюція, типи, види та наслідки поділу праці. Форми організації виробництва і праці. Ефективність виробництва, її сутність, фактори та показники. Форми організації суспільного виробництва, їх суть та основні риси.

Тема 5. Економічна система суспільства

Основні підходи до періодизації суспільного розвитку. Сутність, цілі та структурні елементи економічної системи. Суть та моделі традиційної економічної системи. Ринкова економічна система досконалої конкуренції. Командна економічна система Змішана економічна система сучасних розвинутих країн, моделі її розвитку

Тема 6. Ринкова економіка: Суть, функції і структура

Сучасний ринок, його сутність і структура. Об'єктивні передумови виникнення та функції ринку. Способи класифікації ринків. Характеристика основних суб'єктів ринкової економіки.

Тема 7. Доходи, їх джерела та розподіл. Зайнятість і відтворення робочої сили

Сутність, види, джерела та розподіл доходів. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца і коефіцієнт Джині. Заробітна плата, її сутність, форми, рівень та системи. Рента, її типи та види. Позичковий відсоток, фактори його диференціації. Принципи та види кредиту. Прибуток, його види та фактори

Тема 8. Держава та її економічні функції

Фіаско ринку та об'єктивна необхідність державного втручання у функціонування економіки. Роль держави в економіці та її еволюція. Цілі економічної діяльності держави. Форми і методи державного регулювання економіки. Напрямки та інструменти економічної політики.

Тема 9. Теорії споживчої поведінки

Загальна характеристика кардиналістського підходу. Перший закон Госсена. Другий закон Госсена. Недоліки кардиналістського підходу. Основні принципи ординалістського підходу. Система переваг споживача. Бюджетні лінії і криві байдужості, їх властивості. Рівновага споживача в ординалістській теорії. Реакція споживача на зміну доходу. Вплив на споживання зміни цін благ. Утворення кривої індивідуального попиту. Ефекти заміщення і доходу.

Тема 10. Попит та пропозиція. Теорія еластичності

Суть, закон, ефекти, крива та нецінові фактори попиту. Суть закон, крива та нецінові фактори пропозиції. Умови та наслідки ринкової рівноваги. Ринкова нерівновага та

тлумачення її динаміки, роль непрямого оподаткування. Хронічність ринкової нерівноваги та її причини.

Суть, види та фактори цінової еластичності попиту. Підходи до обчислення показника еластичності. Еластичність попиту по доходу і властивості різних видів благ. Перехресна еластичність попиту і характер взаємозв'язку між благами. Еластичність пропозиції, її види та фактори.

Тема 11. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми

Економічна природа підприємства (фірми) як мікросистеми. Суть, способи представлення та види виробничих функцій. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної віддачі. Виробнича функція з двома змінними факторами. Ефект масштабу. Еластичність масштабу.

Тема 12. Витрати виробництва

Суть витрат виробництва, їх основні типи та види. Витрати виробництва у короткотривалому періоді. Закон зростання граничних витрат. Витрати виробництва у довготривалому періоді. Дохід та прибуток як основні результати виробництва, їх види.

Тема 13. Ринок досконалої конкуренції

Основні чинники, типи та приклади ринкових структур. Поведінка суб'єктів ринку, попит на продукт та дохід окремої фірми за умов досконалої конкуренції. Два підходи до визначення оптимальних обсягів випуску. Моделі поведінки фірми у короткотривалому періоді і утворення кривої пропозиції фірми. Рівновага фірми та галузі у короткотривалому періоді. Рівновага фірми та галузі у довготривалому періоді. Економічні наслідки досконалої конкуренції.

Тема 14. Монопольний ринок

Ознаки чистої монополії, особливості максимізації прибутку. Межі ринку та діагностування монопольної влади. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди. Моделі монопольної поведінки та рівновага фірми у довготривалому періоді. Економічні наслідки монополізації галузі. Цілі та інструменти антимонопольної політики.

Тема 15. Монополістична конкуренція та олігополія

Порівняння монополістичної конкуренції з досконалою конкуренцією та монополією. Оптимальна поведінка фірми у короткотривалому та довготривалому періодах. Форми диференціації продукту та її наслідки. Види, позитивний і негативний аспекти реклами. Причини та наслідки загальної взаємозалежності фірм. Монопольний характер олігопольного ринку в умовах кооперативної поведінки. Складність моделювання некооперативної поведінки: цінові війни і теорія ігор. Підходи до моделювання дуополії.

Тема 16. Похідний попит: ринки праці та капіталу

Економічна суть та механізм утворення похідного попиту. Оптимізація співвідношення ресурсів. Нецінові фактори попиту на ресурс. Суть і фактори еластичності попиту на ресурс. Пропозиція ресурсу та рівновага фірми і ресурсного ринку в умовах досконалої конкуренції. Способи моделювання ресурсного ринку в умовах недосконалої конкуренції. Праця як фактор виробництва. Формування індивідуальної та ринкової пропозиції праці. Диференціація ставок заробітної плати. Форми і наслідки моносонічної влади продавців праці. Суть, форми та ринок капіталу. Міжчасовий вибір домогосподарства і пропозиція заощаджень. Міжчасовий вибір фірми та інвестиційний попит. Чиста поточна цінність і внутрішня норма віддачі. Ринок землі, його особливості

Тема 17. Економічна ефективність та добробут

Часткова і загальна рівновага. Основні аспекти загальної рівноваги. Концепція ефективності та рівновага в економіці обміну. Ефективність у виробництві. Функція трансформації. Умови ефективного розміщення ресурсів. Суть, основні теореми та критерії теорії суспільного добробуту.

Тема 18. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага

1. Суть і види ринкового фіаско на мікрорівні. Граничні показники та наслідки зовнішніх ефектів. Підходи до регулювання зовнішніх ефектів. Суспільні блага: особливості виробництва та попиту. Можливості державного регулювання ринкового фіаско.

Тема 19. Предмет, метод та функції макроекономіки

Предмет та особливості макроекономічного аналізу. Функції макроекономіки, взаємозв'язок з економічною політикою. Методи макроекономічних досліджень. Моделювання макроекономічного кругообігу.

Тема 20. Макроекономічні показники в Системі Національних Рахунків

Суть і основні риси СНР як основи макроекономічного рахівництва. Валовий внутрішній продукт як ключовий макроекономічний показник, способи його розрахунку. Макроекономічні показники на основі ВВП. ВВП та економічний добробут. Взаємозв'язок між основними макроекономічними показниками та рахунками СНР.

Тема 21. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Економічна природа сукупного попиту. Нецінові фактори сукупного попиту. Формування кривої сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції. Взаємодія сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Тема 22. Споживання, заощадження та інвестиції

Взаємозв'язок між доходом та обсягами споживання і заощадження. Недохідні фактори споживання і заощадження. Ефект мультиплікатора та формула мультиплікатора витрат. Суть, фактори та способи моделювання інвестиційного попиту. Нестабільність інвестицій та ефект акселератора.

Тема 23. Класична модель макроекономічної рівноваги

Передумови й еволюція класичної моделі макроекономічної рівноваги. Ринок праці в класичній моделі. Рівновага грошового ринку в класичній моделі. Класична модель рівноваги товарного ринку.

Тема 24. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Загальна характеристика концепції взаємоперетворення витрат і доходів. Суть і наслідки витратних моделей для двох секторної економіки. Моделі „витрати-випуск” і „вилучення-ін'єкції” в умовах трьох- і чотирьохсекторної економіки. Формування та зміст кривої IS. Формування та зміст кривої LM. Макроекономічна рівновага в моделі IS-LM.

Тема 25. Фіскальна політика держави

Зміст, цілі та інструменти фіскальної політики. Види фіскальної політики та механізм їхнього впливу. Причини, види та джерела фінансування бюджетного дефіциту. Механізм функціонування державного боргу. Економічна роль фіскальної політики.

Тема 26. Монетарна політика

Суть і функції грошей. Еволюція і види грошей. Грошовий обіг і його закони. Структура банківської системи та роль окремих її елементів. Грошові агрегати і пропозиція грошей. Депозитний і грошовий мультиплікатори. Попит на гроші та рівновага на грошовому ринку. Цілі та види монетарної політики. Механізми монетарної політики. Економічна роль монетарної політики.

Тема 27. Циклічні коливання та економічне зростання

Суть, структура та індикатори економічного циклу. Причини циклічності і види та особливості різних циклів. Основні напрямки та механізми антициклічної політики держави. Суть економічного зростання та основні способи його відображення. Фактори та наслідки економічного зростання. Вихідні передумови моделювання економічного зростання. Кейнсіанська модель. Неокласична модель економічного зростання Солоу.

Тема 28. Інфляція та антиінфляційна політика

Економічна природа та способи класифікації інфляції. Суть і причини інфляції попиту. Інфляція пропозиції. Основні показники та особливості видів інфляції. Економічна роль інфляції. Суть та напрямки антиінфляційної політики.

Тема 29. Безробіття та політика зайнятості

Сутність і показники зайнятості. Підходи до тлумачення зайнятості і безробіття в ринковій економіці. Економічна природа безробіття та його види. Соціально-економічна роль безробіття. Нерівномірність розподілу доходів. Державне регулювання зайнятості і макроекономічна роль соціальної політики.

Тема 30. Світове господарство та глобалізація світогосподарських зв'язків

Еволюція та сучасна структура світового господарства. Вихідні передумови, фактори та наслідки міжнародного поділу праці. Форми та фактори міжнародної економічної інтеграції. Проблеми інтеграції України у світову економіку. Суть, зміст та форми глобалізаційних процесів. Економічна роль глобалізації.

Тема 31. Форми міжнародних економічних відносин

Торговий і платіжний баланс країни, їх складові, методи регулювання. Міжнародна торгівля і світовий ринок. Поняття, еволюція та структура міжнародної валютної системи. Науково-технічне співробітництво і розвиток міжнародних економічних відносин. Основні напрямки, форми та проблеми становлення зовнішньоекономічних відносин України.

Тема 32. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Теорії та наслідки зовнішньої торгівлі. Торгівельна політика і економічна роль протекціонізму. Суть, інструменти та наслідки валютної політики. Структура і взаємозв'язок між рахунками платіжного балансу. Модель Мандела-Флемінга.